

gezien dat kernwapens zich ongebreideld hebben vermenigvuldigd, en dat draagsystemen een –althans op aarde– onbegrensd bereik en nauwkeurigheid hebben gekregen. Vandaag de dag beschouwen zij die, vooral sinds 1980, ons militaire beleid uitstippelen, de mogelijkheid van een holocaust met een dodentol die oploopt tot zeven of acht cijfers zonder verpinken als een vaststaand feit.

Voor mensen die in de jaren 50 sciencefiction schreven, kwam dat allemaal niet echt als een verrassing, al moet de moderne verbeeldingswereld van de Luddieten nog voor de dag komen met een tegenstander die ook maar enigszins Slecht en Groot genoeg is om, zelfs in de meest ongefundeerde fictie, op te wegen tegen de mogelijke gevolgen van een nucleaire oorlog. En dus zien we dat in de sciencefiction van het Atoomtijdperk en de Koude Oorlog de drang van de Luddieten om de machine te verloochenen een andere weg inslaat. De invalshoek verschoof van een klemtoon op de hardware naar meer humanistische bekommernissen –exotische culturele evoluties en maatschappelijke scenario's, paradoxen en spelletjes met tijd en ruimte, wilde filosofische veronderstellingen– waarvan het merendeel, zoals de literaire kritiek overvloedig heeft beargumenteerd, een definitie van het 'menselijke' gemeen had die zich expliciet onderscheidde van het 'machinale'. Net zoals hun vroege geestesverwanten verlangden de twintigste-eeuwse Luddieten terug naar een ander tijdperk –merkwaardig genoeg net dat Tijdperk van de Rede dat de eerste Luddieten had opgezaaid met een heimwee naar het Tijdperk der Wonderen.

Maar wij leven nu, zo vertelt men ons, in het Computertijdperk. Wat zijn de vooruitzichten voor de Luddieten-overtuiging? Zullen de centrale computers met eenzelfde vijandigheid af te rekenen krijgen als eertijds de breimachines? Ik betwijfel het ten zeerste. Schrijvers van alle strekkingen verdringen elkaar om tekstverwerkers te kopen. Machines zijn nu al zo gebruiksvriendelijk geworden dat zelfs de meest oubollige Luddiet ertoe verleid kan worden de oude moker te laten rusten en in plaats daarvan enkele toetsen aan te slaan. Bovendien lijkt er een groeiende consensus over te bestaan dat kennis effectief macht is, dat er sprake is van een behoorlijk duidelijke conversie tussen geld en informatie, en dat op de een of andere manier, als we er de formele logica voor kunnen opstellen, mirakels alsnog binnen de mogelijkheden liggen. Als dat het geval is, dan lijkt het erop dat de Luddieten eindelijk op hetzelfde terrein zijn beland als hun Snoviaanse tegenstanders, het vrolijke leger van technocraten die verondersteld werden de behoeders van de toekomst te zijn. Misschien gaat het slechts om een nieuwe vorm van de eeuwige Luddieten-ambivalentie tegenover machines, of misschien is de diepgewortelde hoop van de Luddieten op een mirakel nu gevestigd op de mogelijkheid om met de computer de juiste data te bezorgen aan diegenen die er het beste mee voor heb-

ben. Met de juiste aanwending van geld en computertijd zullen we kanker genezen, onszelf redden van de nucleaire uitroeiing, voedsel voor iedereen produceren, de vergiftigde gevolgen neutraliseren van een dolgedraaide industriële hebzucht –zullen we alle kleeft droombeelden van onze tijd verwezenlijken.

HET woord 'Luddiet' wordt nog steeds neerbuigend gebruikt voor al wie zo zijn twijfels heeft over de technologie, en dan vooral die van het nucleaire soort. De Luddieten van vandaag moeten het niet meer opnemen tegen menselijke fabriekseigenaars en kwetsbare machines. Zoals de bekende president D.D. Eisenhower, Luddiet tegen wil en dank, voorspelde toen hij zijn ambt neerlegde, bestaat er nu een permanent machtsbestel van admiraals, generaals en bedrijfsleiders, tegen wie wij simpele arme drommels niet kunnen opboksen – al zei Ike het niet met die woorden. We worden allemaal verondersteld daarin te berusten en het zijn gang te laten gaan, zelfs al is het door de datarevolutie met de dag onmogelijker om ook maar iemand ook maar even om de tuin te leiden. Als onze wereld het overleeft, kunnen we uitkijken naar de volgende grote uitdaging die zich zal aandienen –je hoorde het hier voor het eerst– wanneer de curves van onderzoek en ontwikkeling in artificiële intelligentie, celbiologie en robotica zullen samenvallen. Goh. Het zal verbazingwekkend en onvoorspelbaar zijn, en zelfs de hoogste piëten zullen, laat ons vurig hopen, met hun mond vol tanden staan. Voor alle rechtgeaarde Luddieten is het zeker iets om naar uit te kijken, tenminste als we, als het God belieft, het nog mogen meemaken. In de tussentijd kunnen wij, Amerikanen, een klein sprankje troost putten uit Lord Byrons ondeugend geïmproviseerde liedje waarin hij, zoals andere waarnemers uit zijn tijd, een onmiskenbare gelijkenis ziet tussen de eerste Luddieten en onze eigen revolutie-onaire ontstaansgeschiedenis. Het begint als volgt:

*Zoals de Vrijheidsmakers over het water
Hun vrijheid afkochten, voor een prikke, met bloed,
Zo zullen ook wij, jongens,
Al vechtend sterven, of in vrijheid leven,
En weg met alle koningen behalve Koning Ludd!*

The New York Times Book Review, 28 oktober 1984

Vertaling Wouter Verheylen

L E X I C O N V A N D E T E C H N O C U L T U U R

moeten helpen. Met *Xanadu* verwijst de student naar het gelijknamige legendarische zomerverblijf van de Mongoolse heerser Kublai Khan.

Your Voice, Your World

Wellicht het grootste opinie-onderzoek dat ooit werd gehouden. Het doelpubliek omvat acht talen en 231 landen en peilt naar het welbevinden van on line computergebruikers

aan het begin van het nieuwe millennium. De motivatie is even simpel als briljant: pas na het invullen van acht modules van twintig vragen